

DEKANO IŽVALGOS: VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO TEISIŲ FAKULTETO PALIKIMO REIKŠMĖ

Tomas Berkmanas¹

DOI: <https://doi.org/10.7220/2029-4239.21>

Jau nedaug liko iki to meto, kai švęsime pirmosios *lietuviškosios*² teisės mokyklos įkūrimo šimtmetį. 1920 metų sausio 27 d., kai Kaune buvo atidaryti vadinamieji Aukštieji kursai, tarp jų buvo ir teisės skyrius. Visgi tai dar nelaikytina visavertės mokyklos pradžia, o tik tai, kas davė pradžią arba iš ko išsivystė tokia institucija. Būtent 1922 metais įkūrus Lietuvos universitetą, kuriam 1930 metais buvo suteiktas Vytauto Didžiojo universiteto vardas, jame tų metų vasarą duris atvėrė vadinamasis *Teisių fakultetas*, kuris yra tokia *pirmoji* mokykla. Istorinė tiesa yra ta, kad į šį palikimą (daugiau materialia, o ne idėjine prasme) pretenduoja šiuo metu Lietuvoje veikiantys du – Vilniaus universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto – teisės fakultetai. Sudėtingų istorinių įvykių sukūryje, Vytauto Didžiojo universitetą perkėlus į Vilnių į ten ištuštėjusias Stepono Batoro universiteto patalpas, būtent Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakulteto bazės pagrindu buvo pradėtas formuoti Vilniaus universiteto Teisės fakultetas, kuris kaip vienintelė lietuviškoji teisės mokykla tęsė savo veiklą sovietmečiu.

1990 metais atkūrus Nepriklausomybę, ši vienintelės lietuviškosios teisės mokyklos linija išsišakojo į tris atšakas ar, kitaip tariant, atskiras mokyklas – Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklą, Vilniaus universiteto Teisės fakultetą ir Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakultetą. Pastarasis buvo atkurtas, tačiau iš pradžių ne fakulteto statusu, o pereinant katedros ir instituto kelią. Galima sakyti, kad taip bent iš dalies atkartota tarpukario teisės mokyklos susiformavimo trajektorija, kai buvo pradėta nuo aukštųjų kursų. Kita vertus, be jokios abejonės, pastarojo Nepriklausomybės periodo mokslo, studijų, politikos, ekonomikos, demografinės situacijos, sovietinio laikotarpio šleifo ir įvairiausių kitų faktorių konjunkūra yra visiškai kita. Nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo pradžios buvo aišku, kad Lietuvai nebepakanka vienos teisės mokyklos.

¹ Autorius yra Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakulteto dekanas.

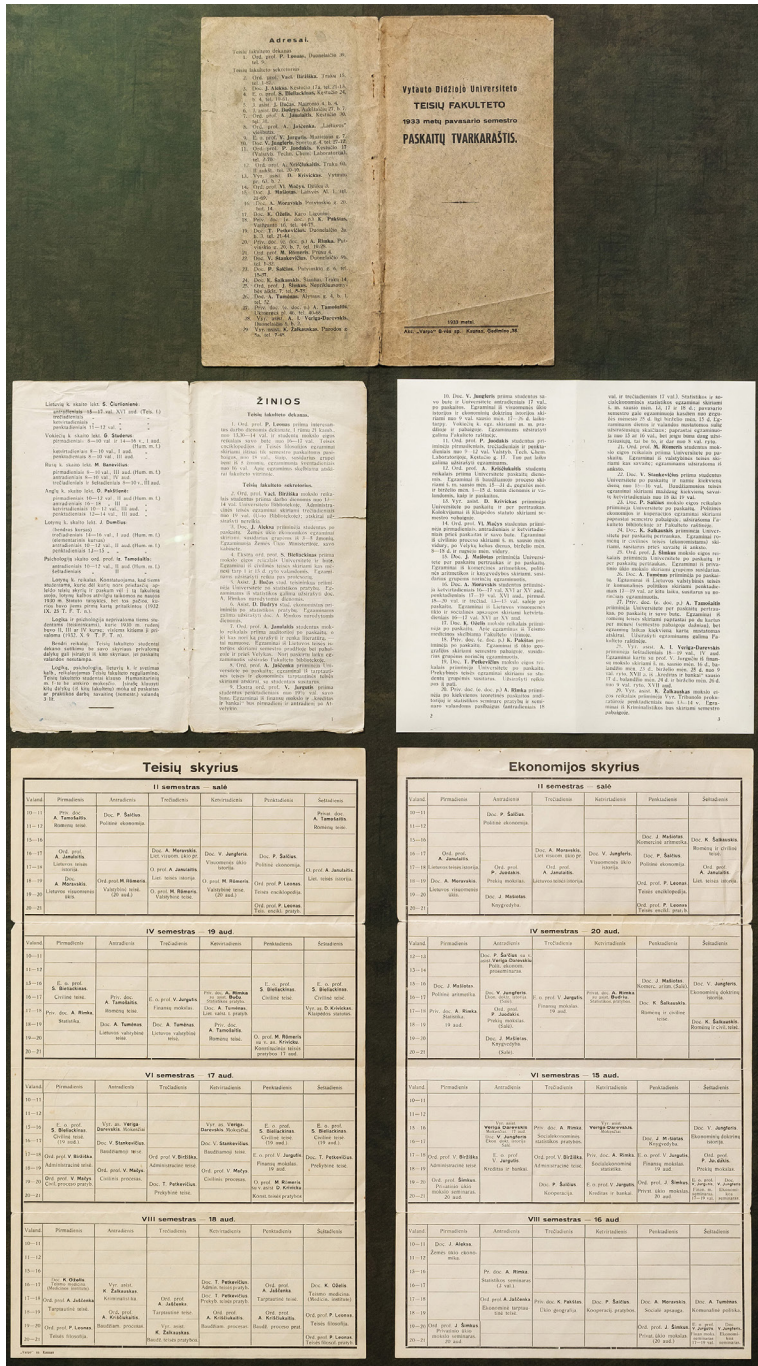
² Turime pripažinti, kad iki tol nei Lietuvoje, nei kur nors kitur nebuvo tokios teisės mokyklos / Fakulteto, kurioje teisė visa apimtimi būtų dėstoma lietuvių kalba su moderniuoju lietuvišku etnosu kaip pagrindine tiksline auditorija.

Teisės studijų atkūrimo 1995 metais Vytauto Didžiojo universitete vedamoji idėja kaip tik ir buvo sukurti kitokią teisės mokyklą – tokią, kuri suteiktų postūmį vakarietiško link tiek teisės mokslui ir studijoms, tiek ir visai teisės profesijai Lietuvoje. Tai nebuvo lengvas uždavinys, ypač turint mintyje tai, kad mokykla atkurta Kaune, kuris jau nebebuvo Lietuvos sostinė. Kita vertus, tai buvo ir privalumas, nes vertė tik dar labiau orientotis į užsibrėžtą tikslą, ypač jo tarptautiskumo dedamąją. Vytauto Didžiojo universitete atkurtos teisės studijos iš pradžių tam laikotarpiui (t. y. tik pasibaigus sovietmečiui) buvo pakankamai kitokios ir unikalios. Jos pasižymėjo tarptautiskumu, tarpdiscipliniškumu, kritinį mąstymą bei aktyvų studento dalyvavimą paskaitoje skatinančia dėstymo metodika.

Nemenka dalimi tai taip pat yra *déjà vu* to, kas vyko VDU Teisių fakultete tarpukario laikotarpiu. Čia ne tik dėstė iškiliausi to meto Lietuvos teisės mokslininkai – prof. Mykolas Romeris, prof. Petras Leonas, prof. Simanas Beliackinas, prof. Augustinas Janulaitis ir daugelis kitų (žr. *pridedamą dabartiniame Fakultete eksponuojamo 1933 metų Teisių fakulteto paskaitų tvarkaraščio nuotrauką*). Atrodo, kad visa tyrimų ir studijų atmosfera to meto ir dabartiniame VDU Teisių/Teisės fakultete yra kažkuo panašios ar giminingos.

Šiame *Teisės apžvalgos* numeryje publikuojamas Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos prof. Ievos Deviatnikovaitės išsamus tarpukario Fakulteto baigiamųjų darbų tyrimas patvirtina, kad teisės studentai tuomet buvo tiek tarptautiški (kita vertus, ir dėl to meto Lietuvos teisės, kurioje buvo aiškiai išreikšta kitų kraštų įtaka, specifikos), tiek tarpdiscipliniški, tiek, nepaisant to laikotarpio politinės konjunktūros, pakankamai kritiški. Pridėkime, kad jų dėstytojai visa tai leido ir įgalino. Pastarieji faktai tik dar kartą patvirtina, kad to laikotarpio Lietuva buvo daug daugiau laisva šalis negu priešingai. Nuo sovietmečio Lietuvos ji skyrėsi kaip diena ir naktis.

Atrodo, kad dabar – praėjus kone 30 metų po Nepriklausomybės atkūrimo – visos šiuolaikinės Lietuvos teisės mokyklos tęsia šią *teisės* ir *laisvės* žengimo koją kojon tradiciją, kuri tam tikra prasme atspindėta tarpukario Fakulteto pavadinime. Todėl vargu ar kas galėtų paneigti, kad Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakultete užgimusi *teisės kaip teisių* dvasia tapo vystymosi orientyru visai laisvos Lietuvos teisei.

Fakultete eksponuojamas 1933 metų Teisų fakulteto paskaitų tvarkaraštis